

Čuvajmo
Jugoslavijo!

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 3/A. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 16. marca 1935.

Štev. 10 — Leto IV.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

K petdesetletnici C. M. Družbe

Ko slave razna društva svoje nižje in višje obletnice z večjim in manjšim pompom, je naša CMD tako ponižno, kot je nastala in tako solidno, kot je vseh teh petdeset let delovala v obrambo naše rodne grude in našega človeka, proslavila svoj 50-letni jubilej. Mi nacionalisti smo dolžni, da se spominjamo tega jubileja, saj obsega baš onih 50 let, odkar obstoja naša CMD, dobo resničnega podviga in prebujenja slovenskega človeka k nacionalni samozavesti in borbivosti. Današnja mladina ne more pravilno oceniti dela, katero je izvršila CMD v prejšnjih časih, ker ji pač niso iz lastnega opazovanja znane vse one težke, za Slovence tako ponižujoče prilike, v katerih smo morali živeti pred 1. decembrom 1918. Val germanstva je postal po bitki pri Kraljevem Gradcu, zlasti pa po zaključku nemško-francoske vojne in po ustvaritvi nemškega cesarstva silno opasen. Od Belta do Adrije, ce se bil klic germanstva, ki ni ostalo samo pri besedah, marveč je začelo z resnim in sistematičnim delom na terenu. Preko naše zemlje in preko grobov našega naroda so hoteli prepotentni, od Berlina in Dunaja podpirani Nemci postaviti most do Trsta. Dopolnilno so nameščali, če ne popolnoma nemške, pa vsaj nemške uradnike. Armada je bila itak nemška ter je širila po vseh krajih, kjer je imela svoje garnizije, nemštvo in odkupništvo. Naši ljudje so morali v Tirolski, Bukovinski ter v anektirani Bosni in Hercegovini iskati možnost zasluzka, doma so ostali večinoma le taki naši uradniki, ki so se udano klanjali pred Dunajem in nemškimi aspiracijami. Spodnja Stajerska je bila v kratkem času prepredena z nemškimi šolami, mesta in trgi so postali žarišča nemštva in nemške kulture, naša lepa domača govorica je postala vedno bolj le še občevalno sredstvo od Nemcev in nemčurjev zaničevanega kmeta. Na bivšem Kranjskem smo imeli do leta 1914. nebroj šulferajnskih, potujočevalnic in skoraj ni bilo večjega kraja, kjer ne bi Nemci z bogatimi sredstvi, s katerimi so razpotali, privabljali naših otrok v svoje mreže in jih vzgajali za janičarje.

Najboljši slovenski možje in najboljše slovenske žene so se pod zastavo CMD posvetili borbi proti potujčevanju, borbi za ohranitev slovenske zemlje in slovenskih src. Navezani le sami na sebe, ovirani od državnih oblasti in vladajočih Nemcev so s svojo legendarno požrtvovalnostjo popularizirali idejo CMD med najširšimi plastmi slovenskega ljudstva, dosegli so ono, česar ni dosegla do danes še nobena druga organizacija med nami, to je prostovoljno in navdušeno sodelovanje preprostega slovenskega človeka pri tem nacionalnem delu. Ze po par letih je bila vsa naša zemlja preplavljena s postojankami CMD, ki so predstavljale v resnici vse ono, kar je bilo še do brega in zdravega, zlasti pa v narodnem oziru zavrednega in borbenege med nami. Tako je CMD dejansko vodila ono četo nacionalnih Slovencev in Slovenk, ki je imela dovolj poguma, da se je vrgla v borbo proti ogromni premoči nemškega vala, pa kljub svoji malostevnosti ni podlegla, marveč dosegala uspehe. To je primer, iz katerega se moramo učiti za sedanost in bodočnost, primer, ki kaže, koliko zmora tudi peščica dobrih nacionalnih delavcev, če so med seboj tesno povezani, če jih družijo v nerazdružljivo celoto enotna ideja in če so tej ideji udani brez vsakih osebnih interesov le iz resničnega, globokega idealizma.

Slavimo svoje slavne možje, slavimo pa še bolj one tihel delavce, ki so donasli kamenček za kamenček k oni stavbi, ki je bila daleč preko meja današnje Dravske banovine postavljena v letih do 1914. Kajti če bi ne bilo CMD, če bi ne bilo njenega in njenih članov požrtvovalnega dela, bi prešla Dravska banovina v svobodno Jugoslavijo še mnogo bolj okrnjena in neznačajna, kot se je to že itak zgodilo na našo škodo.

V Narodni Odbrani zbrani jugoslovenski nacionalisti se klanjajo CMD v dnevi, ko praznuje svoj zlati jubilej, pa ji zagotavljamo, da bomo kot doslej tudi v bodoče zvesti poborniki njenih idej in zvesti sodelavci pri uresničevanju teh idej. Roko v roki hodimo in bomo hodili CIRILMETODARJI in ODBRANAŠI, saj imamo vsi iste, izključno idealne cilje in se vsi zavedamo, da bomo te cilje dosegli le s složnim, nesebičnim delom. Dela je in bo še dovolj, čeprav imamo svojo lastno državo in čeprav upravljajo to državo in našo banovino naši ljudje. Kot nikjer, tudi pri nas uradni aparat sam po sebi ni sposoben vršiti ono podrobno nacionalno delo, ki se giblje iz kraja in kraj in do človeka do človeka ter zahteva baš vsled tega največje samozatajevanje. To delo je namenjeno nam, nacionalistom, pri tem delu naj

Nič novega!

Zašli smo po svoji stari navadi zopet v stare grehe in osredotočili vso svojo pažnjo tudi sedaj, ko se odloča o usodi države za daljšo vrsto let, le na osebna vprašanja, še več, samo na vprašanja posameznih oseb. Tudi danes se še pusti speljati velik del naše javnosti na led onim, ki obetajo radikalne ukrepe in korenito zboljšanje razmer, zagotavljajo nove čase ubogi raji in jo mamiijo z zagotovitvi ganljive udanosti in brige, pa ne delajo tega iz neke notranje potrebe in tudi ne na podlagi kakih pozitivnih dejstev, marveč le zato, da pridejo na gotova mesta oni sami. In ko bodo prišli, kaj potem? Cilj bo dosežen in življenje bo šlo svojo pot dalje, ker bodo nastopili v njem le nove osebe, ne pa tudi nove miselnosti.

Ze v prejšnjih dveh člankih smo skušali čim bolj odkrito obravnavati današnje stanje. Podčrtamo le svoje dosedanje stališče, če rečemo, da ni na zapadu nič novega, marveč se vodi le pozicijska borba med dvema zamrznjenima frontama. Vrše se le male praske med najbolj eksponiranimi črtami za eno ali drugo pozicijo, za en ali drugi stolček, narod pa stoji pasiven v zaledju obeh front. In najhujše je to, da vodijo strelski jarki sredi naše rodne grude, da si stojijo v njih nasproti rodni bratje, da se ti rodni bratje trgajo za posamezne kosčke te rodne grude in da stojijo v zaledju obeh bratskih front naš enotni narod, ki ga razdvajajo in mu branijo lastni bratje, da bi mirno in složno obdelovali svojo zemljo in dvigali iz nje bogastvo za sebe in svojo deco.

Zadnji »Pohod« je objavil v članku »Edina politika NO« oficijelno stališče NO, ki zaključuje z besedami: »Ves naš narod je stranka NO in jugoslovenska politika je edina politika NO«. Baš to, že od nekdaj obstoječe in od vseh dobrih nacionalistov kot edino pravilno občuteno stališče je nalagalo NO in njenim članom posebne dolžnosti, zlasti to, da morajo sodelovati povsod tam, kjer je možno pričakovati v nacionalnem smislu pozitivnih uspehov, da se pa morajo boriti proti vsemu, kar škoduje tem interesom in to neglede na imena in pozicije sodelujočih oseb in neglede na osebne simpatije in antipatije. Če gledamo nazaj v prošlost NO, ne samo ono izpred našega osvobojenja in uedinjenja, marveč tudi ono iz leta 1929., ko je NO zopet začela z aktivnim delom, moremo s ponosom in zadovoljstvom ugotoviti, da nismo nikdar in nikjer služili posameznim osebam ali skupinam, da se nismo dali vpreči nikdar in nikomur v službo osebnih interesov in ambicij, marveč smo čuvali NO kot punčico, da se ja ne kompromitira in s tem ne onesposobi za svoje sedanje, zlasti pa za svoje bodoče naloge. Nismo nasedili nobenim mamljivim obljubam in zagotovilom raznih posameznikov in skupin, nismo sledili valu demagogije, ki je zajel prav posebej še našo ožjo domovino, nismo pa tudi iskali podpor iz kalnih virov, ki bi nas zaslužile posameznikom ali pa makar še tako velikim in še tako jugoslovensko prepletkanim partijam. Sami iz sebe smo črpali vse one moralne in materialne sile, ki smo jih zalagali v službo svojega lastnega naroda, sami iz sebe bomo delali tudi v bodoče, ker vemo, da se le na ta način vzgajamo mi sami in da moremo le na ta način vzgajati one, ki bodo prišli za nami in služili po naših vzgledih narodu, državi in kralju. Brez nervoznosti bomo sli svojo pot in sejali seme jugoslovenske ideje in jugoslovenskega bratstva po širni in plodni, doslej žal še tako malo obdelani njivi našega naroda.

Nič novega ni torej, če odklanja NO vsako vmešavanje v dnevno politiko tudi sedaj, ko se bližajo volitve. Tradiciji NO odgovarja princip, da tudi članstvo NO ne more in ne sme imeti kot tako nobene zveze s temi zadevami. Člani NO kot privatniki so seveda svobodni v svojih sklepih in odločitvah, če in kako se udeležujejo v času volitev in na dan volitev samih. Toda pri tem morejo in smejo nastopati izrecno le kot privatniki, NO ne sme biti vmešana niti na direkten niti na indirektnen način, NO pa je in bo oni forum, pred katerim bodo posamezniki odgovarjali, če bi s tem svojim privatnim udeleževanjem na kakršenkoli način škodovali ugledu in interesom svoje organizacije ali kršili njen program.

Pa se tudi ni zgodilo nič takega novega, da bi bilo NO treba spreminjati to svoje prin-

nas vodi CMD. Sledil ji bomo v nadi in prepričanju, da bo mogla CMD, z njo pa tudi mi in celokupna Jugoslavija slaviti biserni jubilej CMD v lepših, res jugoslovenskih časih. V to pomozi Bog!

cipijelno stališče, oziroma sploh razmišljati o potrebi in umestnosti kake take spremembe. Kot je bilo to svojčas, si utira tudi danes »demokracija« svojo pot po starih, preizkušanih sistemih. Posamezniki nastopajo v imenu naroda, čegar želje poznajo tako dobro, da jim naroda sploh ni treba spraševati, marveč mu kratkoma po lastni uvidevnosti zapisujejo zdravila, pošiljajo nove zdravnike in nove bolniške strežaje, ki so pa žal prav vsi šolani po istem kopitu in navajeni na isto prakso. Izmenjava zdravnikov ne pomaga, ker postavljajo tudi novi zdravniki isto diagnozo in predpisujejo isti način zdravljenja, pa naj so se še tako širokoustiti, dokler so jim njih predniki zapirali prost dostop do organizma in prosto ter poljubno poseganje v ta organizem. Izmenjava bolniških strežnikov pa itak ne more prinesiti zboljšanja, dokler ti strežniki niso sposobni za kaj več kot za izvrševanje navodil nadrejenih zdravnikov, ker pač nimajo dovolj znanja in je ustroj organizma preveč kompliciran za njih preproste možgane. Pri tem pa še ta nesrečna brezposelnost. Bolniških strežnikov se ponuja nebroj, ker si hoče pač vsak, če ne ustvariti, pa vsaj zboljšati svojo eksistenco. V takih primerih pa ne odločuje kvaliteta, odločilni so le komolci, in srečen oni, ki jih zna rabiti najbolje.

Vsega tega smo že vajeni in se zato prav nič ne razburjamo. Tolaži nas dvoje. Prvo je globoko prepričanje, da je organizem našega

naroda tako zdrav in krepak, da ga tudi nadaljevanje dosedanjega načina zdravljenja ne bo pretežno škodovalo, še manj seveda ugonobilo. Narod, ki je prenesel Turke, Mađare, Nemce in Italijane, pa ni poginil, marveč se vzdržal in postajal celo vedno večji, ta narod bo izmetal iz sebe tudi vse one leke, ki mu jih vsiljujejo njegovi trdovratni zdravniki. Drugo, kar nas tolaži, je pa globoka, v vsej dosednji prošlosti utemeljena vera, da si bo ta naš narod sčasoma pomagal sam in si poiskal ono krepko in trdo roko, kateri bo mogel iskreno zaupati vodstvo svoje usode. Pa če se to ne zgodi, sedem let je v življenju naroda le kratak trenutek. In ko bo za nami tudi teh sedem let, bomo imeli itak zopet Gospodarja, ki nas bo vodil po vzorih svojih velikih prednikov in nas privedel v varni pristan resnično uedinjenega jugoslovenskega naroda.

Nič novega torej za nas in za vse one trezne nacionaliste, ki se zavedajo, da ni in ne more biti med nami nikogar, ki bi bil sposoben zboljšati preko noči današnje stanje in odpraviti vse one težkoče in krivice, ki jih mora prenašati naš narod celo v svoji lastni nacionalni državi, pa vrše vsled tega svoje tiho in požrtvovalno nacionalno delo v zavesti, da doprinašajo k stavbi bodoče jugoslovenske Jugoslavije le posamezne kamenčke, ki bodo trdno povezani z drugimi stvarili ono ponosno stavbo, ki si jo želimo in ki bo prej ali slej zgrajena. I. C.

Borba za nove vzore in nazore

V svojem poročilu o knjigi prof. K. Ozvalda (»Prirodoslovna in duhoslovna smer psihologije« — S pedagogskega vidika) piše dr. Fr. Derganec v »Jutru« o vplivu javnega mišljenja na človeka in pravi na koncu:

»Človek se rodi in vrašča v dan okvir socialno-prirodne in duhovne okolja. Predstave, pojmi, misli javnega mnenja, ali občestva so ustvarjene (realizirane) v objektivnih proizvodih duha (jezik, pisane knjige, navade, običaji, naprave soc. organizacije). V vsoti vseh teh objektivnih duhovnih proizvodov imamo kompleks, organizirano sintezo objektivnega duha ali objektivne duše. Objektivni duh je tista realna sinteza, tisti pripravljeni duhovni stroj, ki sprejema in oblikuje duše novorojencev, tisti mrežasti okvir, ki vrašča vanj vsaka mlada duša po zakonih duhoslovne (sintetične) psihologije.«

To se pravi, da ima vsak narod o svojem občestvenem mišljenju že nekako določeno obliko, nekak kalup, v katerem se oblikuje in razvija potem tudi mišljenje vsakega posameznega človeka. Zato vidimo, da gledajo posamezni narodi na razne stvari in pojave z različnimi očmi. Marsikaj, kar n. pr. razburja Američana, pusti nas popolnoma hladne, ali nekaj, za kar se navdušuje kak fašist, se zdi drugemu brezpomembna stvar itd. Medsebojno borbo Grkov n. pr. gledamo čisto mirno in se nič ne vznemirjamo, celo čudimo se, kako je mogoče, da se tako pogosto pojavljajo revolucije, dočim se zdi Grkom to zelo važno. To je tista duševna atmosfera, v kateri raste vsak Grk in v kateri se oblikujejo nazori posameznih ljudi. Posamezna misel je prepogosta le del javnega mnenja, posamezen človek le del celote in njegovi nazori so le prepogosta samo odmev splošnih nazorov. Zato vidimo, da ima vsak narod nekak svoj način mišljenja in po nazorih si skoraj dva naroda nista enaka. Vzori in nazori kakega Španca so temeljito različni od vzorov in nazorov kakega Angleža, Nemca ali Rusa. Mišljenje naroda oblikuje deloma njegova preteklost (zgodovina) deloma njegova sedanost, geografski položaj, socialne razmere, odnošaj do sosedov, kajti na dnu narodne duše bdi — kakor v vsakem človeku — čut samoobrambe, t. j. ona nagonska življenska sila, ki reagira na vsak pojav, ki preti uničiti življenske pogoje naroda. Ako je to javno mišljenje pretirano enostransko, bolešno razdražljivo, govorniko o psihozi. V začetku našega novega nacionalnega življenja po vojni so nekateri krstili to narodno mišljenje in čustvovanje — mentalitet. Tako so posebno zagrebški politiki radi govorili o »hrvatskem mentalitetu«, češ da je zgodovinsko utemeljen in neizpremenljiv, da je treba z njim računati in ga upoštevati, ker preko tega mentaliteta ni mogoče iti. V nadaljnjih letih od l. 1918. smo imeli pri nas dovolj dela z različnimi »mentalitetami« in skoraj 10 let

smo gledali, kako se bore med seboj srbski, hrvatski in slovenski mentalitet. Pa so k temu prišli še bosanski, vojvodinski, črnogorski, macedonski in drugi mentaliteti. Kajti naša razkosanost v zgodovini je oblikovala po posameznih pokrajinah različne »objektivne duhove«, različne vzore in nazore, različne oblike in načine mišljenja — tako da ni čudno, če še danes ni enotnega in enakega »mentaliteta« povsod in glavna borba separatistov je obrnjena baš proti temu enakemu in enotnemu, recimo jugoslovenskemu mišljenju in čustvovanju.

In vendar moramo priznati, da je ta enotnost, vsaj kar se tiče državnega mišljenja, ogromno napredovala in da napori pok. kralja Uedinitelja niso bili zaman.

Če v tem svetu pogledamo nas Slovence, vidimo, da si je tudi naš narod ustvaril svoj duhovni svet, v katerem je vsak posameznik oblikoval svoje mišljenje. Zgodovina nas ni toliko oblikovala, kolikor socialno prirodni okvir. Kot narod, ki ni nikoli živel zavestnega svobodnega državnega življenja, se je tekom stoletij oblikoval v nas hlapčevsko udani duh, ki je smatral za svojo dolžnost zvesto služiti gospodu, ki je predstavljal tujo državo in tujo cerkev kot od Boga poslano višjo oblast. Zadnji odmev te žalostne preteklosti smo čutili v koroškem plebscitu, kjer je odločilo staro avstrijsko mišljenje proti novemu jugoslovenskemu. Vzori in nazori se ne izpreminjajo čez noč, kajti vzrastli so z ljudmi kot del njihove duše. (Sedanji predstavitelj avstrijskega klerofašizma dr. Schuschnigg je pravi tip našega človeka, kakor se je razvijal o predvojnem duševnem okolju. Pristen Slovenec — pomneceneč z močno avstrijsko-katoliško mentaliteto!) Da smo zadnja leta po vojni tako hitro izgubljali slovenska tla ob severni meji, je bila vzrok baš privlačnost nemškega »objektivnega duha«, ki je grabil naše duše prav zato, ker je bila slovenska odporna sila preslaba in ni bilo tistih vezi z našim narodnim duhom, ki bi varovale naše ljudi pred odpadništvom.

Ne smemo pozabiti, da se je naša odgovornost rodila šele kot defenziva proti nemški ofenzivi, da se je prebudila šele l. 1848., se znova utrdila v taborskih bojih okoli l. 1870. in se začela organizirati šele pred 50 leti s C. M. Družbo. Šele tik pred svetovno vojno, po balkanski vojni l. 1912. smo prehajali v ofenzivo, že ne več samo s slovenskim, ampak jugoslovenskim nacionalnim programom.

Vse te borbe so oblikovale tudi naše narodno mišljenje in lahko rečemo, da je vsak Slovenec več ali manj del onega splošnega mišljenja, ki predstavlja našo narodno dušo na zunaj, ker smo rekli, da javno mnenje oblikuje tudi nazore posameznika. Zato smatramo za dobroga in pravega Slovenca one-

ga, ki zastopa one vzore in nazore, ki jih smatramo vsi za prave in rešilne za ves narod. Tako se nekako duša naroda javlja v posamezniku.

Glede pravih in rešilnih vzorov in nazorov pa pri nas ni bilo enotnosti. Že pri prvih kulturnih pojavih za časa Primoža Trubarja sta trčila v boj skupaj dva svetova: takrat pod obliko protestantizma in katolicizma. Na eni strani svoboda in slovenska knjiga — na drugi strani pritisk in latinska cerkev.

Zmagala je sila, premoč. V jožefinstvu in prosvetljenstvu se je svobodna slovenska kulturna sila zopet začela probujati. V Zoisu in Vodniku je našla svoje oblikovalce.

Leta 1830. zopet trčita oba svetova drug ob drugega: na eni strani »Freigeist« Prešeren in Čebeličarji, na drugi janzenisti in pobožnjakarji.

Poslej se ta dva svetova razvijata vzporedno in dobita v osemdesetih letih svojo definitivno obliko: na eni strani Mahničevski rimski katoliki, na drugi slovenski svobodno-miselni naprednjaki. V teh dveh miselnostih se oblikuje slov. mišljenje. Dočim se prvo ozko družo s cerkvi in državo, se drugo bori za svobodo od cerkve in države. Zato je razumljivo, da je v drugem svetu lažje zmagal jugoslovski revolucionarni nacionalizem, ki je skušal že pred vojno preobvladati oba ločena slovenska svetova.

S to ločeno miselnostjo smo stopili Slovenci tudi v novo narodno jugoslovsko državo in v l. 1918.—1928. smo bili pri vseh volitvah priča temu dvojnemu naziranju na slovensko kulturno in narodno mišljenje.

Klerikalci in liberalci so skušali za svojimi programi uveljaviti svoje osebne ambicije in svoje strankarske načrte.

Večina naroda, ki je vzrastla pred vojno v trdi gospodarski zadrugi organizaciji SLS, je šla za svojimi stari vodniki, ne oziraje se na vse, kar se je zgodilo med vojno in po vojni. Da obdrže te mase, so voditelji dali slovenskemu vprašanju poseben pomen, kometirali so čelo s slovensko republiko, strašili s velikosrbstvom in svarili pred jugoslovenstvom, kot slovensko narodno nevarnostjo. Da, prišlo je tako daleč, da so vse, ki so verjeli v kako jugoslovenstvo, proglasili za narodne izvrške. Tako je nastala psihoza, iz katere so se rodili slovenoborski pojavi, protidržavne demonstracije itd. Druga stran je bila prešibka, da bi uveljavljala svoj program na sorodne skupine, ki so zopet po svoje razumevale vzore in nazore o jugoslovenstvu.

Končno je vsa bivša svobodomiselnost in napredna generacija izginila v JNS, v ogromni stranki, ki je skušala ustvariti v vsej državi oni jugoslovski milje, ki naj bi končno zavladal v vsej naši javnosti.

Kraljeva smrt in oporoka je napolnila vso državo s svetim prepričanjem, da je rešitev Jugoslovenov samo v močni Jugoslaviji.

S tem programom je stopil pred narod tudi nosilec državne liste. Ta program je nekakšter, okoli katerega se zdaj zbirajo kandidati.

Kot nacionalisti vidimo v tem nekaj dobrega. Namreč: da stoji ideja jugoslovenstva, kot bistvo vse naše državne in narodne

politike v ospredju kot nepremakljivo dejstvo kot temelj vsega našega državnega življenja in dela, kot izhodišče vsega našega dejanja in nehanja, kot ona zvezda vodnica, okoli katere se morajo oblikovati vsi naši vzori in nazori.

Sele sedaj, ko stoji ta stebel neomajno sredi državne politike, moremo upati, če se bo delo dosledno nadaljevalo, da bo zavladal oni »objektivni duh«, t. j. ono javno jugoslovsko mišljenje, ki bo potem prevladalo povsod pred vsakim drugim in bo vsak čutil, da v obliki tega jugoslovenstva lahko urejamo vsa druga gospodarska, kulturna i. dr. vprašanja. To, da so vsa separatistična in stara strankarska gesla onemogočena, smatramo za uspeh nacionalne misli pri teh volitvah. Najprej bodi vsak jugoslovski državljan, potem vse drugo. Stare pokrajinske in strankarske »mentalitete« bomo morali torej podrediti glavni državni misli. V njenem imenu se bodo zbirali, izbirali in volili kandidati.

To, mislimo, da je za nas pozitivna stran teh volitev.

Druga stvar pa je z gosp. kandidati. Vidimo, da se le preveč oglašajo razni »izpreobrnjenici« in ljudje, ki skušajo rešiti pred vsem sebe. To je negativna stran sedanjega načina volitev. Res je, da so prej tudi stranke imele v svojih vrstah marsikaj slabega in da so pogosto ponujale kandidate brez posebne vrednosti, a odgovarjale so zanje stranke. Zdaj je to drugače. Stranke stopajo v ozadje in že zdaj se pojavlja zahteva po stanskih in strokovnih kandidatih. V interesu države in naroda je, da dobimo v skupščini zmogljive ljudi. Zato nacionalisti od daleč gledamo volilni boj in bomo odločili šele na volišču, kjer bomo volili ljudi, o katerih smo prepričani, da bodo zvesto služili ljudstvu in državi kot borci za zmago jugoslovkega edinstva povsod, kjer je potrebno.

Smo v prehodni dobi, ko se izpreminjajo vzori in nazori preteklosti in nastajajo novi vzori in nazori o našem državnem in političnem življenju.

V tej borbi se bujemo za bodočnost naše države in za srečo onih naših pokoljenj, ki jim bo dobro urejena Jugoslavija dala dela in kruha, in za zmago onih idej, ki naj v bodočnosti vodijo vse jugoslovke politike pri delu za napredek naroda in države.

Stari »mentalitete« se počasi umikajo. Neki naš list toži nad »odpadništvo«. To ni odpadništvo, to je pot v novo življenje. Vsa tista stara šara bi bila morala ostati pred vrati Jugoslavije že l. 1918. Po tolikih težkih izkušnjah prihaja zopet vodilna misel: Jugoslavija nad vse. Ta skupna misel bo prehajala v posameznike in nastajal bo nov jugoslovski svet z novimi vzori in nazori. Ta prehod miselnosti opazujemo povsod. Kolektiv — celota — diktira nazore posamezniku — posebno v gospodarskih in kulturnih uredbah, (Rusija, Nemčija, Italija), ker je uredba teh vprašanj v korist celoti in posamezniku. V kulturnih vprašanjih je potrebna večja svoboda, dasi se ponekod ta podredi celotnemu sistemu. Ukaz domovine zahteva morda žrtev — dolžnost generacije je, da jih prinaša svojemu času primerno za bodočnost drugih pokoljenj.

Naloge naše generacije

(Odlomek iz zadnjega radijskega predavanja.)

Naša generacija se prišteva k čuvarjem državnega edinstva. Zbrala se je v vrstah jugoslovskih nacionalistov ter si je tako postavila svoj program, ki ga najkrajše izrazimo z besedami: Z narodom za narod. Razume se, da se more tudi mladina pod slabimi vplivi od tega programa nekoliko oddaljiti, zato pa je neobhodno potrebno, da dobi mladina nacionalno vzgojo. Starši se morajo zavedati, da ni dovolj, če vzgajajo otroke za dobre delavce, morajo jih prav tako vzgajati za dobre nacionaliste. Vzgoja doma se mora nadaljevati v šoli. Ze v detinski dobi morajo spoznati otroci preteklost in herojsko zgodovino svoje domovine.

Če rečemo, z narodom za narod, potem v prvi vrsti mislimo na tiste, ki sestavljajo pretežno večino naroda. To je naš kmet. Naloga naše generacije bo, da spozna važnost kmetove samostojnosti. Tu mislim predvsem na gospodarsko samostojnost, ki vsemu narodu zagotavlja tudi politično samostojnost.

Mladina se mora pri kmetu učiti vztrajnosti in žilavosti. Kmet pa naj vidi v mladini svojo bodočnost. Mladina ne napravi nikomur nikake usluge, če se sedaj mogoče navdušuje za moderne internacionalne utopije.

S tem bi že zopet pričneli nove politične borbe, ker bi v njih izgubljali sile in moči našega naroda, ki ga moramo obvarovati pred vsako novo tudi najmanjšo pogubo. Naloga inteligenčne mladine je, da daje smer temu kmetkemu gibanju, da daje smer borbi proti vsem oblikam, v katerih si skuša tuj kapital pridobiti svoje pozicije, v naši domovini. S tem, da postane jugoslovski nacionalizem splošen naroden pokret, odpadejo sami od sebe vsi tisti, ki proglašujejo neki od njih samih posebno izumljeni nacionalizem, kot edino upravičeni in jemljejo s tem pravice in dolžnosti vsega naroda ter slehernega državljana v svoj osebni zakup. Naša generacija je toliko zrela, da ne prizna nikakih privilegijev nekaterim politikom, ki zgolj iz strankarskih interesov propagirajo neko posebno povsem subjektivno jugoslovenstvo.

Če bo naša generacija pravilno doumela pomen in nalogo jugoslovkega nacionalizma, šele potem bo doumela vse tiste neresene probleme, ki tako težijo našega človeka. Razumela bo težak ekonomski položaj našega kmeta. Razumela bo težaven položaj

našega delavca, razumela in občutila bo, kam vodi proletariacija inteligenčnega naraščanja.

Danes se povsod govori o pomoči kmetu. Razdolžitve, agrarna reforma, to so fraze vsakdanjega uspeha. Kmet je spoznal, da mu bo pomagano, če si bo pomagal sam. Vzgojiti bo moral kmetško zavest, to najplemenitejšo narodno zavest, ki bo postala gonilna sila v njegovi borbi za samopomoč. Kmetška zavest bo ona vodilna ideja, ki bo kmeta napolnila, da bo ustanavljal zadruge in s tem pripomogel gospodarski neodvisnosti sebe in svoje države. Kmetška zavest, ki bo pognala korenine v vsem kmetkemu narodu, in se bo najuspešneje razvila v naši mladi kmetški generaciji, ta kmetška zavest bo dala oporo kmetu, da bo izkoreninil vse napake svojega življenja, ki toliko škodujejo pripadnikom tako močnega gibanja kot je kmetško nacionalistično gibanje.

Mislim tu predvsem na alkoholizem, ki ruši moralo našega naroda, posebno pri nas Slovincih v toliki meri, da vidimo posledice tega nezdravega pojavi v vsem javnem življenju v naši umetnosti in književnosti. To je naši preteklosti in sedanjosti tega pa ne sme biti v naši bodočnosti kajti naša generacija se zaveda, da je njen uspeh odvisen predvsem od telesnega in duševnega zdravja. Zato se odpovedujemo takim nezdravim razvadam kot je alkoholizem, s tem tudi pokažemo, da nimamo nič skupnega s preteklostjo.

Meseec Vladimir.

ZA USTVARJANJE BOLJŠE

BODOČNOSTI

(Nekaj resnic)

Pri oceni kandidata v kak javni zastop ne more biti merodajno samo zaupanje vanj, ker pripada tvojemu poklicu ali stanu, važnejša je njegova poštna volja, nesebičnost, predvsem pa zanesljiva sposobnost njegovega znanja za dobro vršitev naloženega mu opravila.

Poleg drugih lastnosti, ki so potrebne za ustvarjanje poti v boljše bodočnost — je silno važno resnično temeljito znanje in poznanje sil in temeljev, ki ustvarjajo zamotane in prepletene poti ljudskega življenja.

Zaslužno delo

Kdor se je več udejstvoval v akademskih organizacijah, ta je imel priliko spoznati centrifugalne sile, ki delujejo med našim dijaštvom. Dovolj značilno dejstvo za ilustracijo teh sil bo, če navedem, da se doslej še ni posrečilo ustanoviti višje organizacije nacionalnih akademskih društev, ki bi ta društva vsaj idejno združevala. Pojdimo preko Jugoslovkega Akademkega Kluba, ki je le prehudo pokazal, da je možna tudi med mladino korumpiranost, prav takšna ali pa še hušja kot med oni generaciji, ki ji baš ta mladina očita koruptnost in nepoštenost. Primer JAK-a je tako poudčen, če se spominimo na vse one bonitete, ki so jih JAK-ovci uživali na železnihah itd. Ta klub je zbral tisoče članov, katerih je večina pripadala različnim separatističnim strujam, kljub temu, da je bil JAK namenjen le nacionalnim študentom. Iz njegovega nečastnega konca so se mogli oni akademiki, ki še verujejo v svoje ideale in ki so še pripravljene žrtvovati svoje delo za boljše bodočnost akademika, naučiti, kako se ne sme postopati.

Nekaj let je že preteklo, od kar nacionalni akademiki nimajo enotne organizacije. Zato je tembolj za pozdraviti dejstvo, da se baš v sedanjem času najbolj živo deluje na novi organizaciji vseh akademskih nacionalnih društev, ki pa ne bo tako ozkogrudna, da bi mogla vezati le klube z istim imenom in identičnim programom. Zamisel za to organizacijo je prišla iz Ljubljane, in v Ljubljani se je vršilo prvo in glavno pripravljeno delo za manifestantno prireditev ustanovnega občnega zbora, ki bo pokazal, kolika moč in samozavest je še vedno med nacionalnimi

akademiki. Vprav v najživahnejše delovanje pripravljalnega odbora tega saveza nacionalnih akademskih organizacij, pa je padlo romanje nacionalnih akademikov na Oplenec, o katerem smo že svoječasnno obširno poročali in ki je pokazalo, kolika morala in nacionalna zavest živi med večino naših akademikov. Značilne so bile manifestacije, ki so se vršile v Beogradu in velike ovacije g. generalu Petru Živkoviću. Razume se, da je po tako lepo uspešnih prireditvah prišel nov elan v akademске vrste, ki nujno zahtevajo, da pride do ustanovitve saveza čimpreje.

Kako bo savez organiziran, kakšni so njegovi nameni in kakšno bo njegovo delo, to je znano že deloma iz dnevnega časopisja zato se pri tej stvari ne bomo ustavljali. Hočemo le povdariti enotno voljo vsega nacionalnega jugoslovkega dijaštva, da se tak Savez stvori, za vsako ceno. Inicijator Saveza, ki je ljubljanski akademik g. Andrej Uršič, bo s tem, da bo Savez privedel do uresničenja, napravil tisto, kar so mnogi ne samo ljubljanski, temveč tudi zagrebški in beograjski akademiki prezrli. Danes ni več čas, da se poedini klubi zabubijo v svoje notranje delo, ki kaže le nekoliko premo uspehov, danes zahtevata narod in država, da se posebno akademiki pričnejo povsod javno udejstvovati, kjer se jim zato le nudi prilika. Savez mora postati prva politična sila akademске mladine, on mora biti glasnik volje in želje nacionalne akademске mladine, on mora biti podpora in vzajemna pomoč posameznih akademskih klubov. Savez bo brez dvoma postal res prava reprezentanca nacionalne akademске zavesti in volje. B. Š.

Naloge mladih

Prejšnji teden sem čital na tem mestu vest, s katero se objavlja osnovanje akademске sekcije Narodne Odbrane. Zamislil sem se, da-li je potrebno, in katera je tista glavna vrzel, ki bi jo morala nova organizacija izpolniti. Kajti, ako nima terena, svobodnega, do sedaj še neobdelanega zemljišča, na katerem bi lahko razvijala svoje sile, potem njeno snovanje nima nikakega smisla. Siliti se v gnečo, ki vlada danes v tem pogledu na univerzi, delati to, kar delajo z redkimi izjemami večinoma vsi akademski klubi, to ne sme biti naloga nove organizacije. Kajti, v tem slučaju ni njen pojav pomenil morda celo slabljenje in cepljenje že obstoječih, vsaj relativno močnih, pozitivnih sil. Vnesti treba v prvi vrsti neke nove elemente, nekaj pozitivnega, nekaj kar je dosedaj manjkalo, kar pa je narod, iz katerega izhajamo in katerega je posvečeno naše delo, zelo težko pogrešal ter s tem upravičiti svoj obstoj.

Narod rabi narodno inteligenco, bolj kot pa kdajkoli prej jo zahteva, išče, a je ne najde.

Lažejo vsi tisti, ki govore, da naš delavec in kmet sovražita inteligente, da je to popolnoma naravno in neizbežno. Baš nasprotno. Nešteto krat sem se imel priliko osebno prepričati, kako si jo žele. Razumljivo pa je, da ne trpe one izkoreninjene inteligence, ki je izgubila z narodom vsako notranjo duševno zvezo, katera je narodna le po jeziku in z jezikom. Potrebni so taki izobraženci, ki vkljub svojemu studiju, čigar snov ima kot vsaka druga znanost vedno mednarodni značaj, še niso izkoreninjeni, temveč imajo v sebi še vedno one osnove skupnega narodnega mišljenja in čuvstvanja, ki je prvi predpogoj iskrenega izvajanja, že zelo izrabljenega, a vendar pravilnega gesla: Z narodom za narod. Ni dovolj poznati probleme iz časopisov, gledati na vse dogajanje z nekega visokega stališča inteligenta. Na ta način ne bo nikdar nihče prišel do pravega spoznanja. Treba se je gibati med najširšimi plastmi, naučiti se z njimi misliti in z njimi sodelovati. Izobraženci tvorijo v vsakem narodu le vrh neke piramide, le kot taki imajo svoj smisel. Ako izgube zvezo z narodom, ako se pretvorijo v od vseh ostalih slojev ločeno »plemstvo«, potem ne pomenijo ničesar, pretvarjajo se v parazite ali pa škodljive dlakocepe, ki vnašajo z večim vrtenjem svojega, na nobeni osnovi trdno ležečega razuma, le dvom, sum, kritiko, ne pokažejo pa in celo onemogočajo vsako aktivnost.

Zalostno pa je, da se tudi danes ta »jaz«, ki obstoja med dobrim delom naše inteligence in širšimi plastmi, le večja ter da mlada generacija ne kaže, da bo tu bogve kaj izpremenila. Akademski klubi, zaprti in omejeni na ozki univerzitetni prostor, niso razvili med narodom nikakega delovanja. Omejili so se na medsebojne praske, kot da je od tega odvisen ves potek zgodovine, ne zavedajoč se, da bodo vendarle imele v vsakem slučaju močno besedo strnjene, trdo korakajoče množice naših delavcev in kmetov, da je tu ona osnova, v kateri je treba delati, pripravljati jo na življenjsko borbo, na stvarno delo za boljše bodočnost, da so brez njih vse naše besede prazne in nestvarne, vsi naši načrti utopije.

V času narodnega preporeda, pripravljalne dobe našega osvobojenja je bila omladina prvi borec, študent na vasi je bil glavni činitelj javnega mišljenja in delovanja. A danes? Zaprti so se med štiri stene, tam teoretizirajo, govore o mogočem in nemogočem, nameravajo zgraditi stroj, ki bo teklen brez trenja, perpetuum mobile, ker ne poznajo prakse in ne vedo, da je popolnost možna le na papirju, nikdar pa v naravi, še manj pa v — po tako nestalnih zakonih se ravnajočem — življenju.

Meščanska ideologija je povzročila, da naš narod večinoma gleda na inteligenco tako, kot jo je do danes imel priliko spoznavati. Današnja neaktivnost akademске omla-

dine (njene univerzitetne aktivnosti širši sloji ne vidijo), pomanjkanje vsakega tesnejšega sodelovanja med mlado generacijo na univerzi in izven nje, posebno zono na delu in v delavskih vrstah, pa le potrjuje in povečuje bojazen našega preprostega človeka, njegov obup, da bi sploh lahko kedaj dosegel to za čemer teži. Ako nimamo zanj pravega razumevanja tisti, ki bi ga morali voditi, kdo pa naj ga ima? V tem lahko vidimo precejšen vzrok današnje nedelavnosti in nezanimanja, posebno na področju javnega delovanja. Širše plasti so razočarane in se umikajo, zapuščajo bojne vrste. Preteklost temna, bodočnost mračna, brez žarka svetlobe...

Potem nam postane razumljivo, kako to, da tako često slišimo na raznih sestankih zabavljanje na račun inteligence, posebno pa »študentarijev«, ki se tako rada trka na prsa, nazivajoč se s ponosom »edina nada naroda«, a kljub temu narodu razen resolucij, ki jih naši dnevniki tu in tam objavljajo, ne daje ničesar. Razumljivo nam postane, čemu mnogi mislijo, da naš preprosti človek mrzi inteligenco, a se pri tem ne zavedajo, da vse to nerazpoložene velja le točno določeni vrsti inteligence.

S tem ni rečeno, da so univerzitetne borbe brezpredmetne, da delovanje na njenem terenu nima pomena. Rekel sem le, da to ni vse. Poleg tega obstojajo tudi druge naloge, bodoča inteligenca se mora med narodom pripravljati za delo za narod. Le v tem slučaju bodo njeni načrti stvarni, le takrat bo lahko koristila narodu, ako bo poznala njegove potrebe in želje, ter ne bo smatrala, da je narodu potrebno baš tisto, kar je ona v nekakem »navdahnjenju« spoznala za pravilno in edino zveličavno.

Mladi moramo napeti vse svoje sile, da ustvarimo iz sebe res pravo narodno inteligenco, ki bo z narodom tvorila organsko celoto, v kateri bo današnje trenje nadomeščeno s soglasnostjo in medsebojnim razumevanjem. To nalogo, ki si je ni pridržala samo sebi, temveč dopušča isto delovanje tudi drugim, si je nadela Omladina Narodne Odbrane, to nalogo mora imeti tudi njena akademska sekcija. Otresimo s sebe tisti bolj namišljeni nego resnični mestni prah, ki še nikdar v zgodovini ni nobenega naroda dvignil, pač pa ga le pokvaril in pogledimo, kje je naše mesto, čegavi smo.

Svobodne sile, potrošene na danes zelo izžeranih in neplodovitih univerzitetnih tleh, ne bodo nikdar obrodile tako obilnega sadu, kot ga bodo na neizoranih in pluga željnih tleh med narodom, ki že z nestrpnostjo čaka mladih, poštenih delavcev in sejalcev.

Ako smo sposobni, poskušajmo mu jih dati, on pa naj sodi, kajti zanj smo dolžni delati, iz njega smo vzrastli in njemu pripadamo. To naj bo osnovna naloga snujoč se sekcije. V koliko se ji bo približala ali pa celo dosegla, je odvisno od njenega bodočega vodstva in članstva.

A karkoli se dogodilo, z ničemer se ne more izpremeniti pravilnosti in osnovnosti navedenih dejstev; trdih, a resničnih.

Boris Sancin.

KAKŠNE INFORMACIJE DAJEJO NAŠI DRŽAVLJANI TUJCEM O JUGOSLAVIJI?

Dne 11. t. m. so potovali skozi Ljubljano nemški akademiki, ki so prišli v roke nekaterih oseb, s katerimi smo se podrobneje bavili ob priliki nesramne provokacije na univerzitetnih tleh. Ko smo čisto slučajno prišli v stike s temi nemškimi študenti, smo se imeli priliko prepričati, da ti dični akademiki niso samo slabo govorili o Jugoslaviji le na univerzitetnih tleh, temveč so smatrali za potrebno, dajati tendenciozne informacije o naših razmerah tudi tujcem. Hvala Bogu, Nemci jim niso dosti verjeli, ker so vsi brez izjeme hitlerjevci in takih pojmov kot so separatizem, slovenstvo itd. ne morejo razumeti.

Brat Ivan Vrhovnik

Nekaj spominov

Odsel je zvesti hlapec iz vinograda Gospodovega, ki mu je živel zvesto po zgledu Cirila in Metoda, kot naroden duhovnik, vedno živeč spominu slovenskega bogoslužja, ki ga je oživljal ob vsaki priliki, čeprav samo vsled razmer svojega ideala v svoji cerkvi ni mogel uresničiti. O tem pričajo njegovi spisi ob slavnostnih prilikah in uvajanje obredov v slov. jeziku. Petdeset let in več je zvesto služil Bogu in narodu, prosveti in zgodovini svoje domovine.

Pokojni narodni župnik Ivan Vrhovnik je bil — kakor je znano — dolga leta tudi urednik Koledarja »Družbe sv. Cirila in Metoda«. Ta koledar seveda nima namena, da bi prinašal kakšne posebne literarne prispevke, ampak izpolnjuje predvsem svojo robno dolžnost, da podaja kratko poročilo o družbinem delovanju in posveti nekaj besed onim dobrim Slovincem, ki so kaj dobrega za družbo storili. Gospod župnik je urejal več let vzorno ta koledar in priobčil v njem tudi marsikako zgodovinsko drobtino. Vsi so mu bili za njegovo delo hvaležni, najbolj pa Družba CM, ker je to malo prijeten posej. Naenkrat pa je župnik doživel napad od tam, od koder se ga je najmanj nadejal. Napadel ga je »Ljubljanski Zvon«, torej list, ki je desetletja služil slovenski kulturi in literaturi in zvesto spremljal vse, kar je rastlo lepega in dobrega na naši narodni njivi. Odkar je zavezil ta list v samoslovenske vode, je smatral za svojo dolžnost napadati vse, kar ni bilo po volji kliki, ki se je zbrala okoli njega in tako je neki slaven kritik iskal slave in denarja tudi s kritiko koledarja C. M. Družbe. Ta napad je dobrega župnika zelo bolel, ker je bil krivičen in dokaz samoslovenske srčne surovosti. Nikoli ni iskal plačila za svoj trud — a tega napada v »Ljubljanskem Zvonu« ni mogel prenesti. Odložil je uredništvo. Kdor je poznal njegovo marljivo delo, s katerim je vsako leto zbiral prispevke, ta je znal ceniti njegov trud — razumeval pa je tudi ljubezen, s katero je župnik urejal svoj koledar. Ni se dal potolažiti. Imel je prav. Gospod kritik je dosegel svoj namen, njegova slava je vzrasla, gospod župnik je molčal.

Ko je obhajal župnik svojo 80 letnico, mu je neki pesnik poslal pozdravno pesem. Nekdo je skušal posredovati pri »Ljubljanskem Zvonu«, naj bi zadaj med drobičem natisnil to pesem, da bi se tudi on s tem spomnil 80 letnice, saj je bil župnik Vrhovnik prvi »Zvonov« naročnik, in morda edini še živih prvih naročnikov. Kot prijatelj slovenske knjige je bilo naravno, da je imel vse letnike »Zvona« in bi že ta drobnost spomin zaslužil, da bi mu bil »Zvon« žrtvoval spomin par vrstic. Posredovalec pa ni bil uslišan in veliki prijatelj »Ljubljanskega Zvona« ni bil vreden skromne opombe ob svoji 80 letnici. To je poglavje o slovenski srčni kulturi.

Ob smrti rajnega župnika so listi pisali, da je v tiskarni ostalo še 10.000 Din neporavnane dolga za »Trnovsko župnijo«, katere zgodovino je župnik leta in leta sestavljal iz drobnih prispevkov in ljudskih spominov — in jih je moral nazadnje izdati na svoje stroške, dasi ni razpolagal z bogastvom. In dočim je moral župnik za svoje bore delo izdati svoje delo, je Slov. Matica, katere dolžnost bi bila izdati taka dela, izdajala prevode.

Časopisi so omenjali župnikovo delo za slovensko bogoslužje. Že pred vojno je nabavil glagolski misale in z radostjo sprejemal duhovnike, ki so služili mašo v slovenskem jeziku. Tudi iz Ricmanj preganjeni župnik Požar je našel pri njem zavetja. V dnevniku trnovske župnije pa citamo — in to so listi pozabili, — da je župnik za to svojo ljubezen do velikega dela sv. bratov Cirila in Metoda dobival iz slovenske ljubljanske škofije — ukore.

Kot zbiratelj je imel gospod župnik lep spomin na čase taborov: plakat, ki je vabil na vižmarski tabor. Posodil ga je nekoč mladini, ki je prirajala obrambno razstavo — in ga ni videl več. Najbrže ga je kdo ukradel. Nikoli ni mogel pozabiti te izgube.

Če si upate?

Ko so farani zbirali za venec, ki naj ga pokloni župnija svojemu pok. narodnemu župniku, je rekel nekdo:

»Dobro, tu imate moj prispevek. Vi pa dajte k vencu slovenski trak, če si upate?« Slovenski trak? Zakaj pa ne! Dali so v venec droben slovenski trak, saj župniku ni bilo njegovo slovenstvo nikoli nasprotje do jugoslovanstva.

Če si upate? Gospod župnik si je kot Slovenec upal marsikaj, česar si drugi niso upali (n. pr. podirati slov. bogoslužje, ali voliti po svojem prepričanju). On je delal za slovenstvo takrat, ko so drugi pisali proti ciril-metodariji in je bil ves čas pošten sin svojega naroda. Toda prav tako je bil jugoslovenski nacionalisti in ni tega nikoli prikrival. Zato le malenkostne duše pridejo

lahko s takim »če si upate«, ker le taki ljudje iščejo nasprotje tam, kjer jih ni. Gospodu župniku je bilo slovenstvo središče in izhodišče njegovega jugoslovenstva, kakor njegovima pobratimoma Harambaši in Podlimbarskemu in vendar nihče ne more reči, da to niso bili naši najboljši slovenski ljudje. Vsi trije so si upali marsikaj že ob času, ko si sedanji slovenborci še niso upali ničesar. Upajo si sedaj skrivaj hujskati proti temu, za kar so se borili največji slovenski možje, ki so prav videli bodočnost svojega naroda.

Z največjo vneto je živel naš župnik spominu svojega prijatelja Simona Gregorčiča. Vsa zadnja leta je zbiral njegova pisma; hotel je zbrati vso njegovo korespondenco. Posrečilo se mu je z znano njegovo marljivostjo nabrati že veliko zbirko S. Gregorčičevih pisem. Popolnost take zbirke je pač težko doseči. Omogočil je s svojim delom, da bomo prej ali slej, ko ta korespondenca izide, dobili vpogled v privatno življenje pesnika, pa tudi v oni svet, ki je vplival na pesnikovo delo.

Spominčica

na grob dragemu bratu č. g. Ivanu Vrhovniku

Umrl je — mož!

Kje tak je še med nami,
kot on, ki spi v temni groba jami,
posuti v zimi z vencu, s šopki rož?
Umrl je mož! (S. Gregorčič)

Z žalostjo v srcu, potrni na duši sem se vračal v nedeljo, 10. marca, od veličastnega pogreba, ki ga je hvaležni narod priredil našemu dragemu bratu č. g. župniku Ivanu Vrhovniku. — V duhu sem gledal vse njegovo življenje, zlasti pa življenje zadnjih njegovih let, ko ste se zliili najini duši in srcu v pobratimstvu.

Vse njegovo življenje, mišljenje in delovanje je plepeta zlata nit, vodnica njegovega hotenja: Obstoj in napredek Slovanstva in z vsem ognjem njegove velike duše ljubečega Jugoslovenstva. Z bistrim pogledom orla je videl na severu, na jugu in zapadu, kako brezsrčni moloh tujca, lačnega naše zemlje, požira, potujčuje slovensko dečo. Takrat je zasnoval v svojem duhu in poklical v življenje Družbo sv. Cirila in Metoda in tako postavil mogočni jez potujčevanju. Vzgoja v družbenih solah je bila verska, narodna. In vendar za to eminentno versko narodno delo ni žel splošnega razumevanja, priznanja in pohvale.

A sam viharja ni se zbal,
za dom, za rod je trdno stal.

Ves prevzet ljubezni do naroda je preiskoval in pisal njegovo zgodovino. In ker je ta tako tesno povezan z njegovim cerkvenim življenjem, je pisal zgodovino naših župnij in njih cerkva. Koliko ogromnega podrobnega dela in pridnosti je v teh zapiskih, ki so zlata jama za raziskovalca kulturne zgodovine našega naroda. Vse to delo pa priča, kako je bila njegova duša vsa povezana s svojim Bogom, kateremu je zvesto služil vse dni svojega življenja in mu daroval križe in trpljenje.

On mu bo tudi pravični plačnik!

Biser v kroni njegovega življenja — pa je njegova plamteča ljubezen do Jugoslavije, naš skupni dom.

Saj pač dovolj ognjena
ljubav do doma ni nobena,
ki strastna ni!

Kako so se mu zaskrile oči, kako se mu je raznel obraz, kadar je prišel govor na ljubljeno Jugoslavijo. Imamo jo, ljubimo jo, delajmo za moč in veličino njeno! Zatrmo v sebi plevel, ki nam ga je v tisočletnem suženjstvu zasejal sovražnik naš in Jugoslove-

nov: medsebojni razdor, nezaupanje, natolcevanje, grdo sumničanje, da naravnost satansko sovraštvo.

Podajmo si roke h bratski slogi in skupnemu delu za svoj dom! Eno smo bili in moramo biti eno, en narod v eni državi, v eni Jugoslaviji. Zato pa je rad dal roko in srce vsem onim osebam in društvom, ki goje misel narodnega in državnega edinstva. S studom in gnjevom pa je obsojal vse one, ki skušajo otrovati in razdirati to za nas vse edino rešilno misel. — Bil sem priča, ko je ta silovasi mož pogumno stopil na oder, da prijavi svoj pristop k Sokolu, temu kraljevskemu, viteškemu borcu za narodno in državno edinstvo.

Ko njega sem spoznal, kako vesela
zanj duša vsa se mi je vnela.

In tega, oh, je smrt požela!
Ne ni umrl!

Oči le časne je zaprl,
da se po trudu in po boju
oddahne v blaženem pokoju.

Ne ni umrl!
Se duh njegov živi med nami
na delo nas budi in drami.

(S. Gregorčič)

Janko Barle,
župnik.

Jugoslovenski marec v Pragi

Letošnji marec je posvečen propagandi čehoslovaško-jugoslovenskih odnosov v Češki. Tretjega marca bo pod protektoratom ministrov zunanjih del Beneša in Jevtiča, ministrov prosvete Krémača in Čiriča, poslanikov Wellnerja in Grisogona ter primatorja doktor Baxe in profesorja Murka, otvorjena v Pragi razstava jugoslovenske knjige. Razstava bo instalirana v Narodnem muzeju in dvoranah Centralne biblioteke mesta Praga. Trajala bo do 31. marca t. l. Med tem bo v etnografskem muzeju prirejena razstava Durmitorja in dinarske narodne umetnosti. V zgradbi Četke bodo razstavljeni dokumenti o Jugoslovenih v inozemstvu. Slovenski inštitut, Udruženje slušateljev filozofije in Čehoslovaško-jugoslovenske lige bodo priredile ciklus predavanj o Jugoslaviji. Narodni Divadlo bo dajal »Smrt Majke Jugovič« od Iva Vojnoviča, mestno gledališče bo imelo 9. marca premiero Feldmannove drame »Prof. Žič«. 25. marca bo priredilo »urjenje za sodobno muziko v Pragi« »Sedanost« v umetniški Besedi koncert sodobne jugoslovenske muzike.

O-glina. Izven našega ozemlja bi bili taki primeri Koblenz, ki ga ljudje imenujejo »Deutsches Eck«, tudi »Pasji rep« ta kot tvori Ren z Mozelo. Na vzhodu imamo staroslovensko imenovanje Ogelj — Bužak in reko Bug za kot ravnine med Dnjestrom, Bugom in morjem! Prof. Ramovž nam je na ta način naredil most (česar seveda ni nameraval) med Ogglejem in Celovcem, da smo takoj zašlutili neko izgubljeno slovensko ime »Aglej«! Celovec moramo smatrati na vsak način za prastaro naselbino iz predrimske dobe, ki jo Rimljani niso mogli pustiti kar tako na strani. Prav tako je nemogoče, da bi se Slovenci umaknili od rimskih cest, ker so te ceste prastare, že pred Rimljani, tudi ne od krajev, ki so jih zasedli Rimljani s posadkami, ker se je okrog teh krajev začela gibati trgovina v deželi! Tako je Celovec brez dvoma dobil svoje latinsko ime! Kako razlaga ima dr. Tuma?

Ime Celovec pa je ohranjeno v Baški dolini nad Tolminom za zavit kraj. Iz tega pomena je tudi vrh Cvetje pri Sv. Luciji nad Sočo, 588 m. Tolmačenje Bernekerjevo, da cvet pomeni prv. barvo, ne drži, marveč je cvet die gefaltete Blumenkrone: To nam dokazuje tudi ime za zvito goro Cvetje in Cvelovec, za zvito petvino v bregu nad Bačo. Skok se pri tolmačenju besede tudi (?) ozira na morfologijo, ker navaja, da je staro jedro mesta Celovec okoli »vrstopečinastega terena«. (Jaz podčrtaval.) Zavit kraj, zvit list, zvita gora, zavita pečina so enostavno »kot«-vogel! Skok se pa še ne ozira na morfolo-

Ježica

POPRAVEK.

Prosim Vas, gospod urednik, da v smislu zakona o tisku priobčite v prvi prihodnji številki »Pohoda« prav na istem mestu kot je dopis z Ježice v 9. številki »Pohoda« pod »Libera nos, Domine...« sledečo popravo:

Ni res, da sem izdal našela bojevnikov in disciplino, res pa je, da sem imenoma vsa članstva Krajevne organizacije »Bojac« na Ježici zahteval sklicanje delegatskega zbora in spremembo pravil, ki naj bodo sestavljena v duhu prave in resnične demokracije, ne pa v duhu fašizma.

Ni res, da me na Ježici nihče ne mara, res pa je, da imam mnogo več prijateljev in somišljenikov kot pa dobro znani dopisnik zgoraj omenjenega dopisa. Da me pa dopisnik in še par ljudi v Savljah ne mara, verjamem. Smrad, ki sem ga odkril pred leti v Savljah, še smrdi in se ne da z nobenimi »parfumi« udušiti.

Ni res, da sem mnogo doprinesel k podivjanosti gotovih organizacij na Ježici; res pa je, da v divjaških organizacijah na Ježici nisem nikdar sodeloval in ne bil njen član.

Ni res, da sem se levil iz Sokola v Orla; res pa je, da nisem bil nikdar član Sokola, ker se nisem strinjal s Tyrševim ideologijo in svetovnim nazorom.

Uredništvo »Pohoda« oziroma dopisnik bo pa imel priliko, da prinese dokaz za trditve, iznešene v »Pohodu«, pred sodiščem. Ježica, dne 10. marca 1935.

Subelj Ignac.

Misli ob Masarykovi proslavi

Proslavo Masarykovega jubileja, ki sta jo vzorno organizirala Sokol in Narodna Odbrana v nedeljo 10. t. m., je posetilo izredno mnogo občinstva. Posebno prijetna je bila osebna prisotnost konzula ČSR g. inž. Sevička, kateremu so navzoča društva in predsednik občine izročila čestitke za jubilarja. Izvanredno krasne slike o čehoslovaških legijah in toplo, pregledno tolmačenje ostaneta pač trajno v našem spominu. Čutili smo se ob tem predavanju pač osramočene pred brati Čehoslovaki: tam čez 100.000 mož dobrovoljcev, pri nas slavni kandelaberski govor in gnusna pesem »Srbe na vrbec«. V ČSR so zavzeli vodilna mesta v legionarskih borbah preizkušani možje, pri nas pa se vrivajo na prva mesta ljudje povsem druge sorte. Ali je kaj čudno, če nam gre, kakor nam gre! Toda, če do konca vojne nismo mogli dovolj utrditi onega, predvsem širokogrudnega nacionalnega in sokolskega duha, ki je izvor vsem čehoslovaškim legijam, pa mislimo, da bi danes pač že lahko pričeli izmenjavati stare krive apostole, da dobi usodo v roke mlada, neobremenjena, nacionalna jugoslovenska generacija. Krasno, poučno in velevzgojno skioptično predavanje pa vsem nacionalnim organizacijam toplo priporočamo.

Spominu blagopokojnega kralja

SPOMINSKA KOMEMORACIJA OB ZAKLJUČKU GLOBKE ZALOSTI DNE 8. APRILA 1935

Oblastni odbor Narodne Odbrane v Ljubljani priredi v ponedeljek 8. aprila t. l. ob 20. uri v kazinski dvorani svečano komemoracijo v spomin blagopokojnega Viteškega Kralja Aleksandra I. Uedinitelja.

Spored koncerta, ki ga bo prenašala tudi ljubljanska radijska postaja, bomo objavili posebej.

Prosimo vse organizacije, da za ta dan opuste svoje prireditve.

K slovenski toponomastiki

AQUILAVA CELOVEC

Da je za Aquilejo skrit dokaz za cel prastaravni Ogel beneške ravnine, da je torej Oglej (Ogleja) starejša od rimskega mesta, ki ima to ime od dežele, polja, sem že pisal v »Pohodu« (6., 13. jan. 1934), celjski »Novi dob« (10. nov. 1934), kjer sem primerjal to ime s Celejo in Celovcem in v »Istria« (10., 24. avgusta 1934).

Brez dvoma pomaga pri iskanju pomena tudi učenjaško sestavljanje, kot nam priča ta primer!

Prof. Ramovž nam je za Celovec skonstruiral neko keltsko-latinsko Aquilava, ki je Skoka in Tumi napačna!

Tumi je »prav mogoče«, da je Klagenfurt nastalo iz Glanfurt, a tudi Cvelovec prvotnejše od Celovca. »Nemci so to nanašali na cvilili in so prevedli ime v Klagenfurt«. Na podlagi Ramovževe razlage si iz Aquilava lahko razlagamo prav preprosto to ime kot »ogel« (kot), iz katerega bi nastala latinska oblika »Aquilava« in po tej Cvelovec. Ime mesta je tolmačiti z reko in mimo Glanfurt, ki ima ime po reki ne moremo kar tako! Reka je »Glinac«. Kdo nas opraviči razumeti to reko kot »Glinast«. Ali se ime na reko ne izpreminjajo? Za Nemce je Glan in Glanfurt. Glinca je »v Koroškem Hnana, Glanac« (T.). To ime primerjam Voglajni, ki

se izliva v Celju v Savinjo. Tudi iz te je hotel Brinar (Jezik. izprehodi v celjski okoli) narediti »Glinac«, a se žal ne da. Voglajna je v »vogluc«, ki ga tvori s Savinjo in v katerem leži mesto. Prav tako je v Glinac — Glano (Oglajno). Ob tej Oglani ali Oglini leži Oglaj — Aquilava — Coelovec. »V zgodovinskem oziru važna Glinca« (Potočnik) sprejema odtok Vrbskega jezera, Jezernico«. Temu odtoku rečejo Nemci »Glanfurt«. Ta kot med obema rekama je zdavnaj naseljen in lepo kanaliziran. Na ta »kot« kaže nedvomno ime Kotwitz (Kotovica). Na Koroškem najdeš več imen tega pomena: Kotmara vas bo n. pr. po lastnem imenu Kot in mar. Slovenski »kotarji«, prebivalci »kotas« mogoče (Kotarče) prej oglarji. Voglarji (tudi lastna imena!) so postali Winklerji (lastno ime!) in po njih (je Voglarjih) so tudi kraji Winklern (6 vasi sem našel takoj na karti 1:250.000) Klagenfurt je preveden Cvelovec (kot da bi bilo od »sveliti« — tožiti), Glanfurt pa prav tako naslonjen na (starejšo) slovensko ime po reki (Voglina). Po mojem je prvotno ime Voglej ali tako nekako, iz katerega je lahko umetna latinska podlaga za Celovec: »Aquilava«! Reka sama ima ime po »vogluc« (Oglina). Imena »kot« najdemo na Koroškem in na slovenskem več: »kot« je »Vinkelc«, kotarče Kotlje, Kotorče itd., na oglej pa prav malo, kar bi govorilo, da so to starejša naselbine. Sem štejemo Voglej (Aquila), Celje je Ogleja (Akelaja), Celovec je Celje, po Ramovžu: Aquilava. Reke, ki so s temi kraji v zvezi so aquilis (Aquila), Voglajna in

gijo, če opisuje teren in za T. vo. tolm. nič ne ve! Kar se pa tiče Cvelovca, piše Tuma, da tako »izgovarjajo« (katero ime? Koroški C. ali kateri drugi?) na Štajerskem, na Primorskem in v Reziji«. Zanimivo bi bilo izvedeti, ali dr. Tuma ni res tudi v Reziji naletel na tako krajevno ime, kar trdi Gregorutti, da sta eksistirala razen Aquileje še dva kraja pred Rimljani istega imena (equal nome), eden pri Firenci, drugi v Rezini, ki »v dobi ustanovitve Akvileje ni pripadala še Rimljanom«. Iz tega sklepa Gregorutti (in pa glede na končnico -eja), da Aquileja ni latinsko ime. Odkod ime G. to, ne vem. Na vsak način je Akvileja popačeno ime za prvotno ime domačinov: »Akvilejac« v Reziji tudi ni mogla biti drugača kot Ogleja. Cvelovec je mogel nastati po tujem imenovanju kraja Aquilava (Ram.) bolj verjetno Aquileja! Ko je slavna Akvileja postala znana, je mogoče ime dobilo drugo lice.

VII.

(PETAVA — PETOVIO)

Kdo bi se upal trditi, da je Petovio slovensko ime? Iz »Ptujac« seveda ne iztisneš Petovio, a ta je tudi zadnji v vrsti slovenskih imen za ta slavni kraj. Iz slovenskega prosvetnega imena »P. t. v.« je nastalo rimsko ime Petovio, izgovorjeno mogoče Petojo, od koder imamo Petuj in Ptuj. Slovensko obliko »Optuj« lahko smatramo za paralelno s Ptujem, ker sta »Petovio« in »od Petovio« tudi istočasno v rabi. (Se nadaljuje.)

Pomožne akcije in brezposelni

Vsako toliko časa čitamo v dnevnih časopisih o ustanovitvi kakšne nove pomožne akcije in društva za pobiranje brezposelnosti. Tako je sedaj nova pomožna akcija mestne občine ljubljanske, ki pravkar pošilja okrožnice ljubljanskim občanom, v katerih jih roti, naj prisrsko pomagajo na pomoč bednim.

Da je brezposelnost velika in da je to zlo za narod, državo ter za brezposelne same, smo si na jasnem. Niso si pa na jasnem tisti, ki bi si morali biti o rešitvi tega velikega in perečega vprašanja. Da se s takimi pomožnimi akcijami ne bo rešilo brezposelnostno vprašanje, vemo pa prav vsi, posebno pa brezposelni sami. Saj oni ne zahtevajo podpore, boljše rečeno miloščine, temveč dela, kar je edino častno za zdravega in delazmožnega človeka.

Pomožne akcije pa imajo še druge slabe lastnosti, t. j., da podpirajo delamrznost, do brotniki nimajo kontrole, kako se ta denar upravlja; za nekatere je zopet lep izgovor pred brezposelnimi, da prispevajo k pomožni akciji, medtem pa ne dajejo nikomur ničesar. Za enkrat se mi zdi najbolj pravično to, kar že ima mestna občina ljubljanska, to so bloki »Pomoč potrebnim«, ker s tem vsak do brotnik pač sam ve komu in koliko da. S strani javnosti pa bi bilo potrebno imeti malo več smisla za takšno socialno podporo. Na drugi strani naj bi se ukinitve vse privatne in slične pomožne akcije v območju mestne občine ljubljanske.

Kakor sem že omenil, tudi takšne akcije ne morejo rešiti brezposelnega vprašanja, ker je to pač spuščanje solz po morju, podpiranje delamrznosti ter bi bilo nujno potrebno najti načina, če ne že za popolno rešitev, pa vsaj za izdatno izboljšanje. Zato se naj izvede takšna pomožna akcija, da bodo do brotniki videli, da se je iz njihovih podpor nekaj koristnega naredilo ter da jim ne bodo brezposelni vsak dan na vratih, ker nima nihče denarja, da bi dalj v različne pomožne akcije in bednostne fondse, s katerimi se ne koristi brezposelnim, pač pa škoduje do brotnikom in je kljub temu vsak dan večja kopica brezposelnih pred stanovanjskimi vrati.

Prepričan sem, če se zagotovi občanom, ako prispevajo mesečno gotovi znesek, seveda po finančni zmoglosti, da ne bodo brezposelni sami pri strankah prosili in da se bo iz tistih podpor nekaj koristnega tudi napravilo. In če bodo brezposelni iz tega fonda v resnici prejeli podporo, bo gotovo vsak občan prispeval, kolikor mu največ dopuščajo njegova gmotna sredstva.

J. L.

K temu članku, ki je brezdvoma najboljše mišljen in tudi utemeljen, bi tudi mi dodali par besed:

Kolikor se je pri nas govorilo o pomoči brezposelnim, toliko se tudi ni naredilo. Čitali smo članke, v katerem trdi neki literat, da je Jugoslavija v brezposelnosti tretja na svetu. To je seveda zelo pretirano in mogoče tudi nalašč napisano neresnično. Toda, naj bo kakorkoli, enkrat ena je, da je skrajni čas, da se prične resno razmišljati o brezposelnosti. Vlada je v svojem programu zagotovila za letošnje leto petsto milijonov kot sredstvo za velike javne zgradbe, v katerih bi se zaposlilo izključno domače moči in ki bi koristile vsej državi. Za Dravsko banovino bi morala priti tu predvsem v poštev železnica Kočevje—Delnice in St. Janž—Sevnica. V prvi vrsti pa cesta Litija—Radeče. Svojih 5 let so načrti za to cesto že gotovi. Zasavski župani in drugi javni funkcionarji so že ultimativno zahtevali, da bi se ti načrti realizirali: Grozili so celo z demisijo. Kljub vsemu pa to vse skupaj ni prav nič zalego in sedaj se o zidanju te prevažne ceste ne govori. Zveza Litija—Radeče ima seveda ogromen gospodarski in prav tako tudi strateški pomen. Sredstva, ki bi jih morala država dati na razpolago, niso pretirano visoka. Toda najvažnejši razlog za zidavo te ceste je brez dvoma obupen gospodarski položaj trboveljskih rudarjev. Če se stavi na razpolago sredstva za javne zgradbe, potem je treba imeti v mislih predvsem one predele, kjer je beda največja in kjer je ljudem s temi javnimi zgradbami najbolj pomagano. In ker je beda dosegla vprav v trboveljskih revirjih v brezposelnosti, ki se bo poleti gotovo povečala, svoj vrhunec, zato je zahteva Zasavskega popolnoma upravičena in ne razumemo, čegavi kratkovidnosti je pripisati, da prav zgradba ceste Litija—Radeče ni kod najnujnejše javno delo, ki bo s to pol milijardo vsoto izgotovljeno, stavljeno na program.

Je pač tako! Ko naš človek, ki se mora udingati tujemu kapitalu zato, da bi zaslužil nekaj dinarjev za svoje itak dovolj bedno življenje, v skrajnem obupu dvigne nekoliko glavo, takrat je seveda pri nas splošno razburjenje! Takrat pa, ko bi mu bilo možnost pomagati, se pa prav tisti, ki bi to pomoč morali nuditi, ne zganejo, da bi svojo voljo uveljavili. Radovedni smo, kakšne bodo vse objube, ki jih bodo sedanji kandidati dali svojim volilcem prav v teh najbolj potrebnih krajih.

-1.

vodita bivša kočevska zveza in ribniška župa vsaka za sebe in imamo pri nas navzlic zakonu v resnici še vedno agilno Kočevsko zvezo in mrtvo ribniško župo, kateri vlada tudi preveč absolutističen starešina. Da je ta gospod res absolutist v vodstvu slovenskega dela župe, se vidi tudi iz tega, da ni dobil na prvem občnem zboru župe izvoljeni tajnik nikakega dela v roke in tudi blagajnik ni dobil nikdar v roke blagajniške knjige. Prav tako je bilo v prejšnji ribniški župi! Vsled tega je bil tajnik prisiljen, da je podal ostavko na svoje mesto, blagajnik pa ni hotel priti na občni zbor iz razloga, ker ni imel nikdar knjig v rokah in ni zmožen dati nikakega pojasnila o posameznih postavkah. Odpovedal bi se pa rad, pa se z g. starešinom »botrjuje«.

Po gorenjem računu ima torej slovenska večina v župnem odboru samo 2 odbornika in starešino-absolutista, kočevsko edinicu pa zastopa pet agilnih funkcionarjev. Potrpežljivi so slovenski gasilci tudi dovolj, da so še na zadnjem občnem zboru dovolili, da se je razlagalo in pojasnjevalo razprave še vedno v nemščini, navzlic povdaru, da je uradni jezik državni, torej tukaj slovenski in to po šesnajstih letih uedinjene Jugoslavije in ob navzočnosti sreznega podnačelnika.

Sicer gre vse priznanje in čast starešini gospodu Merherju, ki se trudi kljub svojim

76 letom na svojem mestu in dela že 55 let za procvit gasilstva, vendar smo mnenja, ki so ga povdarili tudi nekateri delegatje, da morajo biti vse funkcije v župnem odboru polnovredno zasedene! Morda bi bilo tudi umestno, da bi se gospod starešina vsled svoje starosti in vsled fizične nezmogljivosti odpovedal svoji funkciji in tudi vsaki nadaljnji izvolitvi, ki bi eventualno prišla vsled plete in odstopil svoje odgovorno mesto enemu izmed mlajših gospodov. S tem bi gotovo mnogo pripomogel k agilnosti in živahnemu delu slovenskega dela župe, k uvedbi drž. jezika v kočevske edinice, prav tako poveljevanja k službenemu in skupnemu delu celega župnega odbora in župe in k razmahu mlajših moči. Gospod starešina je na občnem zboru to gotovo tudi sam uvidel in upamo, da se bo po tem tudi ravnal, v nasprotnem slučaju bo pač morala kaka višja nadzorna oblast napraviti red na kak drug način. Prav tako ni bilo v slovenskem delu župe že tri leta nobene skupne župne vaje, ne sestanka, niti se še sedaj ne vrši toliko sej, kot jih zakon predvideva, dela za nje pa bi bilo dovolj! Pa kaj, če funkcionarjev ni! Kaj neda, gospod starešina, da se v vas nismo zmotili, ter da boste napravili ono, kar je skrta želja mnogih! To zahtevajo pač današnje razmere in današnji ljudje.

Po naši zemlji

Hrastnik

V številki 8. z dne 2. marca je objavil »Pohod« članek: »Tistim, ki se jih tiče« pod rubriko Hrastnik. Ta dopis oziroma ta članek moram podpisati kot človek, ki pozna hrastniške razmere in ki je aktivno sodeloval tako pri ustanovitvi Narodne Odbrane, kakor tudi NSZ z obema rokama.

Dobro se spominjam, da v času, ko se je začelo misliti in ko se je občutila potreba ustanovitve strokovne organizacije nacionalnega delavstva kot protiutež socialističnim in raznim drugim internacionalnim organizacijam, gotov krog ljudi ni smatral za potrebno, da bi se NSZ kot organizacija nacionalnega delavstva ustanovila, oziroma če bi se že ustanovila, potem bi jo smeli ustanovljati edino ljudje, ki so uživali njihovo nemajno zaupanje, niso pa uživali nikakega zaupanja delavstva in delavskih množic.

Vsled tega sem v letu 1931. s pomočjo par agilnih delavcev začel pripravljati ustanovitev Narodne Odbrane, kakor tudi NSZ. Seveda pa to moje delo in te priprave, ki naj bi koristile delavstvu, nikakor niso šle v račun gotovim gospodom, kateri smatrajo, da so vzeli nacionalnost v zakup in da smejo samo oni odločati o vseh perečih in neperečih nacionalnih in socialnih vprašanjih v rudarskih revirjih.

Narodna Odbrana, kakor tudi NSZ v Hrastniku je v vseh primerih delala samo v korist najširšega članstva, radi česar sta bili obe organizaciji na tem ekspanzionem teritoriju tudi ustanovljeni, ter ni nikdar iskala niti ena, niti druga koristi za poedince, temveč je v vsej dobi stala dosledno na liniji, da naj služi organizacija širokim ljudskim množicam, to se pravi delavstvu, ne pa posameznim privilegirancem. Narodna Odbrana, kakor tudi NSZ, katerih članstvo je stalno naraščalo, je strogo čuvala ta svoj princip, ter grajala in obsojevala vse one korake gotovih maziljencev, ki so hoteli izrabljati delavstvo v svoje osebne cilje in svrhe.

Vsem tem ljudem je jasno NO, kakor tudi NSZ trn v peti, če one ne služijo njih osebnim ciljem, če se ne pokoravajo njih komandi. Vse to sta imeli ti dve mladi organizaciji v vidu, ter sta v svojih odborih dosledno čuvali nazavisnost napram političnim skupinam, ki so potom osebnih vplivov hotele dobiti vpliv na delavstvo, organizirano v teh dveh organizacijah.

praznično oblačilo in izšel v dvobarvnem tisku. V novo leto nas uvaja uvodnik, ki ponovno zagotavlja poslušalec in naročnikom, da jih bo v reviji zagovarjal z vso doslednostjo, kakor doslej. Z uspehi naše odlične operne pevke Anite Mezetove, članice beogradske opere, nas seznanja članek, napisan k opernim prerosom iz beogradskega gledališča, prof. L. M. Skerjanec razpravlja o dveh pomembnih koncertih v radiu, o koncertu prof. Urbančiča in o prvem letošnjem mednarodnem koncertu, katerega je oddajala ljubljanska radijska oddajna postaja. Isti pisec nas v posebnem članku seznanja s tremi glasbenimi jubileji, s Händlom, Bachom in Chopinom. V beletrističnem delu so zastopani Vinko Bitenc s črtico »Ženska«, Sel Catini z romanom »Emilio Berenini« in Tone Čufar z novo izvorno komedijo »Ameriška tatvina«, ki bo kmalu našla pot na naše ljudske odre. Slike iz radijskega, gledališkega in filmskega sveta, modre skice za pomladanske dni, tehnični nasveti in prezanimive beleške, magični liki in krizanke izpopolnjujejo redakcijski del, katerega zaključuje »Radijska tehnika«. Posebna priloga nas seznanja s pregledno urejenimi programi vseh važnih oddajnih postaj, s sporedom prenosov oper, operet, slušnih iger in koncertov. — Vsi, ki se zanimajo za radio, gledališče, ljudske igre, film, sport in modo, naročite »Naš valc«, ki je najcenejša slovenska tedenska revija. Mesečna naročnina znaša komaj Din 12.—. Zahtevajte še danes brezplačno ir. brezobvezno na ogled in izvod te naše odlično urejene revije. Pišite na naslov: Radijska revija »Naš valc«, Ljubljana.

Po naši zemlji:

Občni zbor Gasilske župe sreza Kočevje

se je vršil dne 17. februarja t. l. ob skoro polnoštevilni udeležbi delegatov vseh vladnih edinic v restavraciji Union v Kočevju. Potekel je v znamenju začetka zdravljenja nekoliko čudnih razmer, ki vladajo v tej župi.

Ze takoj pri snovanju te župe, ki je morala po novem zakonu prevzeti zapuščino agilne kočevske gasilske zveze in bivše gasilske župe ribniške, se je pokazalo, da ne bo z zakonom, ki predvideva za vsak srez brezobzirno eno samo župo, tu ničesar doseženega. Prosil se je sicer na merodajnih mestih, da naj bi se tu izjemoma dovolili dve župi radi narodnostnih razmer, vendar je bila prošnja zavrnjena. Poleg tega pa predvideva zakon, da ima vsaka edinica me oziraje se na število članov, pravico do dveh delegatov za občni zbor župe in ima sloven-

skih 30 edinic s preko 1000 članov manj delegatov na občnem zboru kot kočevskih 34 edinic z okroglo 800 člani. Povdariti se pa mora takoj tu, da se tam ustavljajo skoro gotovo iz tega razloga vedno nove čete, kar bomo morali tudi na naši strani prakticirati, ako bomo hoteli kedaj s kakšno gotovostjo iti na župne občne zборе. Vsled gori omenjenih dejstev so Slovenci vedno prisiljeni, da jemljejo pri vsakem predlogu in sklepu v premislek mnenje kočevske večine. In prav tako je bila tudi pri prvih volitvah dne 8. novembra 1933, slovenska večina prisiljena, da si je osvojila mnenje kočevskih voditeljev ter dovolila, da so si izvolili oni enako možno zastopstvo v župni odbor kot Slovenci. Takoj pri prvi odborovi seji pa se je še sklenilo, da naj se notranje administrativno

Slovenska Matica izda v l. 1935. 4 knjige, in sicer: Zgodovino slovenskega slovstva, četrta snopič, od Franceta Kidriča; Veliko pismo slovenske družbe združitve (Ustanovitev Slovenske matice), od Joke Zigona; Tri novele, od Miška Kranjca (Rezonja na svojem, Beg z dežele, Martin Zalig na kmetih); Don Kihot, I. del, v prevodu Stanka Lebna in z ilustracijami Nika Pirnata. Vse štiri knjige stanejo Din 50.—, ki jih lahko plačate tudi v obrokih. Knjige Slovenske matice so brez dvoma najcenejše knjige, ki jih izdajajo naše založbe. Posebno je treba z zadovoljstvom ugotoviti, da Slovenska matica skrbi, da pride med naše ljudstvo čimveč del domačih pisateljev. V izbiri tujih del ima posebno srečno roko. Don Kihot bo doživel velik uspeh, ker je zaupano delo prevoda tako spretnemu pravajalcu kot je to g. dr. Stanko Leben.

Delo proti tuberkulozi: Glasilo Narodne protituberkulozne lige. Iz vsebine: Poslanica, od Jordana Stajčića in dr. Ivana Matka; Pojdi na pot, od dr. Jože Bohinjca; Česa nam je treba v borbi proti tuberkulozi, od dr. R. Neubauerja; Praktično delo krajevnih protituberkuloznih lig, od Mirka Iršiča; Naši dispanzerji, od dr. Neubauerja.

Prav posebno presenečenje je pripravila uprava ilustrirane tedenske revije za radio, gledališče, film, sport in modo »Naš valc« svojim naročnikom z novo številko, ki je danes izšla. S to številko praznuje »Naš valc« prvo obletnico izhajanja, zato se je tudi odločil v

ALI SPADAJO TAKI VERSKI UČITELJI V NAŠE SOLE?

Pred kratkim je kaplan neke zasavske župnije, ki je obenem tudi katehet na dekliški osnovni šoli, ob priliki verouka v 6. razredu omenjene dekliške šole izjavil mladim učenkam, čemu bi molili za mrtvega Kralja, saj je bil on pripadnik pravoslavne vere, naj molijo za njega Srbi, kateri veri je tudi pripadal.

Te kratke, toda za našo dobo in za mentaliteto gotovih gospodov skrajno značilne besede pomenijo v nizu izobrazbe našega bodočega naraščanja ogromno, ter bi se morali vsi taki elementi, ki na nobenem koraku ne morejo skriti svojega verskega in plemenskega fanatizma, odstraniti iz vseh onih mest, kjerkoli njih beseda lahko dosega gotove uspehe. Nacionalisti zahtevamo, da se tega gospoda takoj odstrani in se mu prepričo podučevanje verouka na osnovni dekliški šoli, razen tega pa, da se ga za njegove zločinske besede kaznuje na podlagi obstoječih zakonov.

To je najmanj, kar smemo in moremo pričakovati od upravnih oblasti, ter upamo, da bo tej naši želji in zahtevi ugodeno, ker drugače bomo prisiljeni, da z ljudmi take vrste obračunamo sami, ker ne moremo več prenašati in trpeti, da bi se strup plemenskega in verskega fanatizma vsajal v sredi naše mladine.

Op. ur. O tem g. kaplanu smo prejeli že toliko dopisov, da smo se morali odločiti tudi o njemu priobčiti vsaj kratko notico.

Ljubljana

Občni zbor savezne strelske družine ljubljanske bo v nedeljo 17. marca 1935 ob 9. uri predpoldne v steklenem salonu restavracije glavni kolodvor z običajnim dnevnim redom.

RIO

se pravi po špansko reki, v Ljubljani pa avtomatskemu bifeju, kjer se toči vino, prodajajo jedila in svirajo hitlerjevski propagandni govori.

RADIJSKO PREDAVANJE

V četrtek, dne 21. marca t. l. ob 18.20 »Sesti januar«, Predava brat Bojan Šantel.

Književnost

Adamič Arnošt:

DVA MIMO SMRTI

(Roman za mladino.)

Pisanje mladinskega romana je vedno zelo kočljiva stvar. Kajti tu ni dovolj, da se pisatelj popolnoma poglubi v snov, ki jo obdeluje; ne zadostuje, da je pisatelj zgodbo tudi notranje doživel. Pisatelj mladinskega romana mora poznati otroško dušo in mora mimo vsega brezhibno obvladati jezik, kajti prav otrok mora dobiti štivo, ki ga bo zanimalo in ki bo zanj hkrati poučno. O romanu »Dva mimo smrti« ne bi mogli reči, da ima vse te odlike. Njegova snov je vzeta iz bližnje preteklosti: Opisuje borbo dveh dečkov na poti skozi Albanijo. Jovo-Srb, Suljo-Arnavt; med njima je globok prepad, krvne osvete, kaj-Suljin oče je padel od roke Jovinega roditelja. To bi bil vodilni konflikt, ki se plete skozi vso povest, ki pa ni dovolj doživljen.

Tudi z jezikom se v vsem ne bi strinjali. Jezik ni dovolj opiljen, pravopisne in jezikovne neuglajenosti znižajo vrednost vsega dela. Tako n. pr. Zlepo — zgrdo (str. 30), samoča (str. 37), Dež je eurel (str. 50), Skrivši sta poiskala (str. 54), Tisoči beguncev, ki so vse doslej kljubovali naporom, je zmzrnilo in zbog vsega hudega umrlo... Takih primerov bi navedli lahko še več. Kljub vsem nedostatkom pa ne moremo reči, da bi bila stvar slaba in bi bila pavšalna kritika o njej krivična in netaktna. Povest je v mnogih ozirih prav dobra in jo mladini priporočamo. Oprema okusna, cena nizka. B.